

Guia de
CONTRACTACIÓ
PÚBLICA
SOCIALMENT
RESPONSABLE
del Camp de Tarragona

INFORME EXECUTIU

Edita: **CoopCamp**

Elaboració i disseny de continguts:

Laura Rafecas Baqués i Marc Vilanova Fernández

Facto cooperativa **FACTO**COOPERATIVA

Impulsa:

Promou i finança:

Primera edició: Octubre de 2023

ÍNDEX

Per què fer una guia de Contractació Socialment Responsable territorial?	4
Què hem analitzat? Metodologia	5
Què és la Contractació Pública Socialment Responsable?	6
Context socioeconòmic, economia social i contractació pública al Camp de Tarragona	8
Anàlisi de la contractació pública en els cercles territorials i sectorials de Coopcamp	13
Quines accions i estratègies es poden dur a terme segons les principals conclusions de la diagnosi?	16

Per què fer una guia de contractació socialment responsable territorial?

Aquest document és un resum executiu de la GUIA DE CONTRACTACIÓ PÚBLICA SOCIALMENT RESPONSABLE del Camp de Tarragona impulsada per l'Ateneu Cooperatiu Coopcamp.

L'objectiu principal de la guia és, partint de l'anàlisi socioeconòmica i de les adjudicacions de l'any 2022, posar a disposició de les administracions públiques del Camp de Tarragona eines per tal que s'incorporin mesures de Contractació Pública Socialment Responsable fomentant la participació de l'ESS.

Què hem analitzat?

Metodologia

- Necessitats de les administracions públiques a partir de sessions de dinamització per avaluar l'estat de la CPSR.
- La realitat de les organitzacions de l'Economia Social i Solidària del territori.
- El context jurídic actual per tal d'emmarcar, tant l'anàlisi posterior com les mesures proposades.
- El context socioeconòmic del Camp de Tarragona.
- La contractació pública amb dades dels contractes adjudicats durant el 2022 al Camp de Tarragona, tant per ens locals com supralocals.
- Els cercles territorials (Reus i Tarragona) i sectorials (alimentació i vulnerabilitats) d'interès per Coopcamp.

Què és la Contractació Pública Socialment Responsable?

La Contractació Pública Socialment Responsable (CPSR) és una estratègia orientada a promoure la **sostenibilitat, responsabilitat social i transparència** en els processos de contractació pública. Aquest enfocament parteix de la idea que els governs i altres entitats públiques poden utilitzar el seu poder de compra per fomentar pràctiques empresarials responsables, així com per impactar positivament en qüestions socials i mediambientals. La concepció de la CPR com a política transversal destaca la necessitat d'una visió estratègica per a una correcta implementació, amb l'objectiu de fomentar la sostenibilitat, responsabilitat social i transparència en tot el procés de contractació pública.

Des de la legislació actual, les directrius europees fins a la Llei 9/2017, expressen que cal fomentar l'Economia Social i solidària i l'accés a les PIMES establint objectius dins el marc de contractació de les administracions.

Article 1 LSCP 9/2017: "En tota contractació pública s'han d'incorporar de manera transversal i preceptiva criteris socials i mediambientals sempre que tinguin relació amb l'objecte del contracte, en la convicció que la seva inclusió proporciona una millor relació qualitat-preu en la prestació contractual, així com una major i millor eficiència en la utilització dels fons públics. També s'ha de facilitar l'accés a la contractació pública de les petites i mitjanes empreses, així com de les empreses d'economia social."

Des de les directives europees fins a la llei estatal 9/2017 i l'estratègia del govern català, inclouen el desplegament de diverses mesures de contractació i compra pública per impulsar i dinamitzar l'Economia Social i Solidària del territori. Cal destacar que **la Contractació Pública Socialment Responsable ha de ser una aposta transversal en tot el cicle de contractació**, i que requereix voluntat política per part de les institucions del Camp de Tarragona.

- Estratègia 2020 de l'EU
- Directrius europees
- Marc Estatal
- Marc Català
- Pla de Recuperació, Transformació, Resiliència Econòmica (PERTE)

Context socioeconòmic, economia social i contractació pública al Camp de Tarragona

Àmbit Territorial analitzat:
Camp de Tarragona: Conca de Barberà, El Priorat, Alt Camp, Baix Camp, Tarragonès

El Camp de Tarragona està conformat per comarques amb diferències en relació amb el nombre d'habitants i també amb relació al seu PIB. En termes d'ocupació i mercat laboral, es detecta temporalitat en la contractació, i en termes sectorials hi ha un predomini del sector serveis i de la indústria.

L'Economia social i solidària del territori, tant en el cas de les fundacions com de les associacions, el sector cultural és el més important en nombre d'entitats. Pel que fa a les cooperatives, predominen les de treball associat.

Les organitzacions de l'ESS en general són petites en relació amb el nombre de sòcies i de treballadores i amb un volum de facturació més entre 0 i 150.000 €.

La contractació pública al Camp de Tarragona

Dades de contractació dels ens locals i supralocals. Contractes adjudicats els 2022. Portal de Dades Obertes de la Generalitat de Catalunya.

Les dades són de **76 municipis i algunes entitats municipals**. En el cas dels ajuntaments tenim un total de **1.662 licitacions i en el cas de Consells Comarcals i Diputació de Tarragona, 1.090**. En total doncs s'ha revisat un **total de 2.681 licitacions** per tal de fer una anàlisi de la contractació del Camp de Tarragona.

Paral·lelament, s'ha analitzat individualment la contractació territorial a **Tarragona i Reus**, així com els **sectors d'alimentació i vulnerabilitats** al Camp de Tarragona partint dels contractes durant el 2022.

Quin és el pes econòmic de la contractació pública al territori?

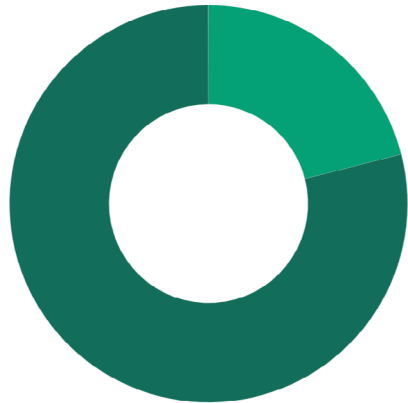
El volum econòmic global de les adjudicacions, durant l'any 2022 ha suposat per les entitats locals un total de **137.008.994,25 €** i pel que fa a les entitats supralocals un import de **37.155.150,26 €**.

Gràfic 1:

Percentatge d'adjudicacions per tipus d'ens

- Ens supralocals (21%)
- Ens local (79%)

Font: Elaboració pròpia

Quins són els tipus de contractes i procediments més habituals?

En relació al tipus de contracte adjudicat, tant els ens locals com les entitats supralocals, el nombre més gran de **contractes és el de Serveis** (43% i 64%), seguit del de subministraments (31% i 24%), i el d'obres (18% i 7%).

El tipus de procediment predominant en el territori és el **procediment obert**. Pel que fa a la contractació menor, les administracions locals emprenen més aquest procediment que els ens supralocals.

Quants/tes licitadors/res concorren en els procediments?

L'índex de concurrència en el cas dels ens locals és **de 2,43 ofertes** i en el cas dels supralocals des de **2,38**. Si ho comparem amb l'índex de la Generalitat de Catalunya registrat l'any 2022, **l'índex va ser de 6,4 licitadores**. Per tant, són índex inferiors a la mitjana de concurrència en procediments de la Generalitat de Catalunya.

Quin és el pes de l'ESS en la contractació pública?

En el conjunt de les adjudicacions de l'any 2022, les formes jurídiques de l'ESS només han estat adjudicatàries **d'un 2,49% de l'import total** d'adjudicacions. Aquest import ha estat adjudicat majoritàriament **a fundacions i associacions** amb un 78% i un 22% a cooperatives.

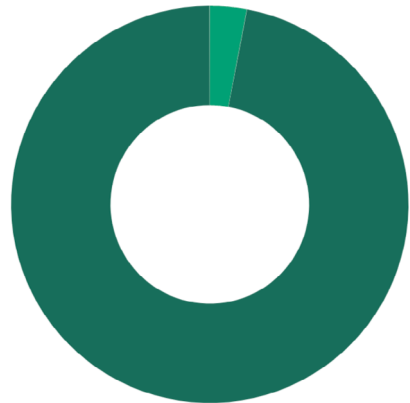
Els ens supralocals presenten un percentatge adjudicat en organitzacions de l'ESS superior a la mitjana territorial, amb un total del **4,75% de les adjudicacions**, de les quals un 78% ha estat a fundacions i associacions i un 22% a cooperatives.

Gràfic 2:

Pes de l'ESS dins al global de contractació

- Formes jurídiques ESS (3%)
- Altres formes jurídiques (97%)

Font: Elaboració pròpia

Anàlisi de la contractació pública en els cercles territorials i sectorials de Coopcamp

Quin és el pes de l'ESS en la contractació pública vinculada al sector alimentació de les vulnerabilitats?

Les adjudicacions de contractes relacionats amb el sector de l'alimentació pràcticament en la seva totalitat han estat per part d'ens locals, de subministrament i a través del procediment de contractació menor. Han suposat un total de 16 adjudicacions, per un volum econòmic d'adjudicació de 125.307,54 €. D'aquests un 13% han estat per entitats de l'ESS.

Pel que fa a les dades de contractes relacionats amb el

sector de les vulnerabilitats, suposen un total de 52 adjudicacions majoritàriament dels ens locals, de serveis i per procediment obert. L'import total d'adjudicació és de 3.835.325,12 €. El 38% de les adjudicacions han estat per entitats de l'ESS i els àmbits on més destaquen aquestes són en serveis d'atenció domiciliària, serveis relacionats amb gènere i serveis d'intervenció socioeducativa.

Quin és el pes de l'ESS en la contractació pública a Tarragona?

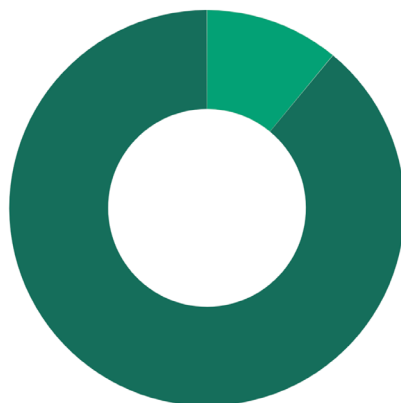
El pes de l'Economia Social i Solidària en el total de contractes adjudicats durant el 2022, representa un 11% del total. Si ho mirem en relació als imports adjudicats, el pes de l'ESS decau fins al 4%.

Gràfic 3:

Contractes per tipus d'economia

- Formes jurídiques ESS (11%)
- Altres formes jurídiques (89%)

Font: Elaboració pròpia

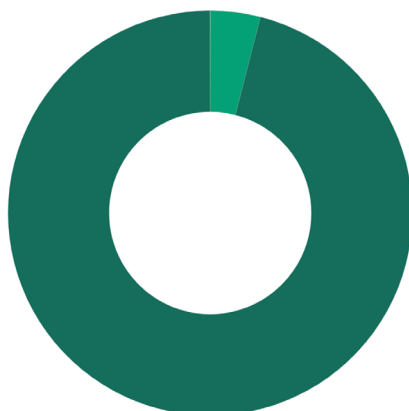

Gràfic 4:

Import adjudicat per tipus d'economia

- Formes jurídiques ESS (4%)
- Altres formes jurídiques (96%)

Font: Elaboració pròpia

Quin és el pes de l'ESS en la contractació pública a Reus?

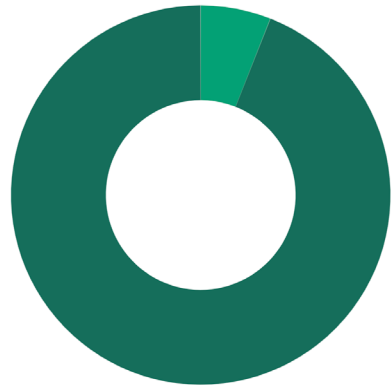
El pes de l'ESS en volum de contractes durant el 2022, és del 6% del total de les adjudicacions. Quan analitzem per import adjudicat aquest percentatge és inferior a 1%.

Gràfic 5:

Contractes per tipus d'economia

- Formes jurídiques ESS (6%)
- Altres formes jurídiques (94%)

Font: Elaboració pròpia

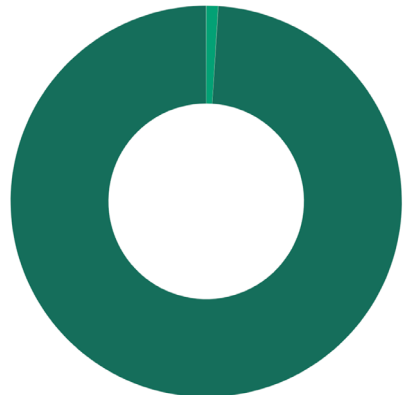

Gràfic 6:

Import adjudicat per tipus d'economia

- Formes jurídiques ESS (1%)
- Altres formes jurídiques (99%)

Font: Elaboració pròpia

Quines accions i estratègies es poden dur a terme segons les principals conclusions de la diagnosi?

Diagnosi	Estratègia	Acció
Taxa d'atur territorial superior al 10%	Foment del treball i de la reducció de l'atur	Contractes reservats segons DA 4a. Mesures per la reducció de l'atur i pel foment d'ocupació de qualitat.
Baixa incidència de l'ESS en la contractació pública del territori, tant en nombre de contractes adjudicats com en volum econòmic	Com garantir la contractació de l'ESS	Contractes reservats segons D4 48. Incorporació de clàusula de subcontractació a empreses de l'ESS.
Índex de concurrència de contractes baix i poca participació de l'ESS	Millora de la concurrència als procediments	Planificació anual de la contractació. El diàleg amb el mercat. Les consultes preliminars. Formació i recursos per a empreses i organitzacions d'ESS del territori.
Manca de mesures actives pel desplegament de la CPR en l'àmbit territorial	Foment de la reserva de contractes i de foment de l'ESS	Mancomunar recursos en l'àmbit territorial. Coneixement sobre l'oferta territorial vinculada a l'ESS. Formació per a personal de l'administració pública.

Accions pel foment del treball i reducció de l'atur al territori

La taxa d'atur territorial és superior al 10%. Per tal de reduir aquesta taxa es poden desenvolupar els següents instruments:

- **Incrementar el nombre de contractes reservats** segons DA 4a, adreçats a CETIS i EI. Aquesta mesura es pot aplicar per qualsevol tipus de procediment i d'objecte contractual (CPV), i cal donar compliment a la normativa actual establint un objectiu de reserva anual segons què es defineix a la Llei 9/2017.

- **Incorporar mesures en els procediments per la reducció de l'atur i pel foment d'ocupació de qualitat.** Amb aquestes clàusules aplicades, tan com a mesura especial d'execució, com a criteri au-

tomàtic, se cerca fomentar l'ocupació de les persones més desfavorides al mercat laboral, com són les persones amb discapacitat, les persones joves, les persones aturades de llarga durada, igualtat de gènere, etc. Detectem quatre àmbits de clàusules que es poden desenvolupar

- » Inserció laboral
- » Estabilitat en plantilla
- » Millores salarials
- » Igualtat de gènere

Accions per garantir la contractació de l'ESS

El pes de l'ESS en el volum d'adjudicacions és molt baix en el territori. Per poder garantir la contractació d'aquestes es poden desenvolupar les següents estratègies:

- Més enllà de la DA 4a, es pot implementar els **contractes reservats segons 48a**, on només poden concórrer les organitzacions que donen compliment a una sèrie de requisits vinculats a les formes jurídiques de l'ESS. Aquesta reserva té limitacions, com per exemple, en la durada dels contractes (3 anys) i objectes contractuals (limitació de la reserva als CPV inclosos a l'Annex IV de la Llei 9/2017). Un àmbit potencial per a desenvolupar les primeres reserves segons aquesta disposició, pot ser el conjunt de CPV vinculats a l'àmbit cultural, a causa de l'elevat nombre d'organitzacions de l'ESS al Camp de Tarragona amb aquest àmbit d'activitat.
- Incorporació de la **clàusula de subcontractació a empreses de l'ESS** en els procediments. Es pot establir com a condició d'execució contractual la subcontractació de part o de parts específiques de l'objecte contractual, que s'han de concretar en el plec, amb empreses d'economia social. Pot esdevenir un canal d'entrada a la contractació pública per les organitzacions del cercle d'alimentació, més enllà de poder incorporar clàusules de tipus ètic, agroecològics o de KM0.

Accions de millorar la concurrència als procediments

L'índex de concurrència en els procediments és baix i amb molt poca participació de l'ESS. Per tal d'incrementar el nombre de licitadores per procediment, fent èmfasi a la facilitació de la concurrència de PIMES i l'ESS es poden desenvolupar les següents accions:

- **Elaborar i publicitar la planificació anual de la contractació**, incloent-hi no només els contractes harmonitzats tal i com estableix obligatòriament la normativa, sinó el màxim nombre de licitacions planificades, per tal de facilitar la concurrència de l'ESS i PIMES i millorar en la transparència.
- **Realitzar consultes preliminars al mercat**. Aquestes tenen com a objectiu per a l'òrgan de contractació obtenir informació per poder definir les prescripcions tècniques d'una futura licitació, quan no es té suficient coneixement del mercat en el sector o àmbit objecte d'un futur contracte. De la mateixa manera, esdevé un diàleg amb el mercat i, per tant, pot facilitar la concurrència de licitadores.

- **Desplegar accions formatives i facilitació de recursos per a empreses i organitzacions d'ESS** del territori. Malgrat que s'apliquin reserves de contractes cal que les organitzacions de l'ESS disposin de capacitats licitadores, i que coneguin el funcionament de la contractació pública per garantir proposicions en temps i forma. De la mateixa manera, per poder optar a procediments oberts simplificats, cal estar en el RELIC i, per tant, per garantir concurrència és recomanable difondre i promocionar el registre. Finalment, cal difondre instruments com la UTE i la integració de solvència i facilitar un model d'integració de solvència ja en el plec administratiu, ja que les organitzacions de l'ESS del territori tenen poc volum i per tant poden tenir dificultats per acreditar les solvències establertes en els procediments de contractació.

Accions adreçades a les administracions fomentar la reserva de contractes i de foment de l'ESS

Es detecta una manca de mesures actives pel desplegament de la Contractació Pública Socialment Responsable en l'àmbit territorial i de la facilitació de la concurrència de l'ESS. Per tal de facilitar el desplegament de les accions, es poden desenvolupar les següents estratègies:

- Un element articulador i facilitador pot esdevenir la creació d'un **servei especialitzat d'assessorament en compra pública territorial**, seguint el model d'experiències com el Servei d'Assessorament en Clàusules Socials de Barcelona Activa, que facilita i assessora unitats promotores per a la reserva de contractes i l'incorporació de mesures en els procediments com la subcontratació a empreses de l'ESS.
- Per tal d'apropar l'oferta de l'ESS del territori a les administracions, cal dotar de visibilitat a l'oferta del mercat, ja sigui per a contractacions menors,

com per conèixer la tipologia d'activitats per a procedir a la reserva o pel disseny i difusió de procediments. En aquest sentit, Coopcamp pot ser un element clau aglutinador i facilitador.

- **Desplegar una oferta formativa per a personal de l'administració pública** per professionalitzar el personal dels ens locals en l'àmbit de la contractació pública i apropar les característiques de l'ESS i les seves particularitats així com els instruments de foment de la Contractació Pública Socialment Responsable.

Podeu consultar la Guia completa:

coopcamp.cat/guia-cpsr/

Elabora:

Impulsa:

Promou i finança:

